

свідомість творів українського народного та класичного вокального мистецтва. Рефлексивне осмислення вищезазначеної установки, її впливу на ефективність результатів мистецького навчання слугує фундаментом для психологічної готовності студентів КНР до інтеграції національних співацьких традицій у процесі вокальної підготовки.

Психологічна готовність студентів КНР до інтеграції національних співацьких традицій проявляється, на нашу думку, в усвідомленні доцільності застосування у процесі вокальної підготовки методів і засобів української вокальної педагогіки та виконавства (як класичної, так і етномузичної). Іноземний студент має на власному досвіді відчуття, що їх застосування, перевірене багатовіковим досвідом українського народу в сфері вокальної педагогіки та виконавства, забезпечить найвищу результативність вокальної підготовки під час навчання в Інституті мистецтв. Доцільно зауважити, що психологічна готовність студентів КНР до інтеграції національних співацьких традицій у процесі вокальної підготовки обумовлюється навчальною вокальною діяльністю в Інституті мистецтв. Ця готовність є, на нашу думку, елементом готовності до подальшої фахової діяльності вчителя музики у цілому. Задля з'ясування наявності психологічної готовності студентів КНР до інтеграції національних співацьких традицій у процесі вокальної підготовки було запропоновано спеціальне діагностичне завдання за модифікованою методикою О.Хоружої[2, 385]. За результатами діагностичного завдання 9,38% респондентів виявили готовність до інтеграції національних співацьких традицій України у процесі вокальної підготовки. 43,75 % опитаних продемонстрували часткову готовність. 46,87 % взагалі не виявили готовності.

Таким чином, проведені статистичні вимірювання дозволили охарактеризувати критерій «міра особистісної цілеспрямованості китайських студентів щодо усвідомленої інтеграції національних співацьких традицій у вокальній підготовці в Інститутах мистецтв» щодо розподілу респондентів за рівнями сформованості мотиваційно-спрямувального компоненту їх вокальної підготовленості.

Література

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – Київ-Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2008. – 278 с.
2. Хоружа О.В. Діагностування рівнів сформованості етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки / О.В.Хоружа // Педагогічні науки: [збірник наукових праць]. – Херсон: ХДУ, 2009. – Випуск LIV. – С. 384–389.

УДК 378.037.016

Тан Цземін

СПЕЦИФІКА ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВИЗНАЧЕННЯ СПІВАЦЬКОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ

У статті розглянуті особливості діагностувальної роботи з визначення співацької підготовленості майбутніх учителів музики. Визначено структуру означеного феномена, що складається з мотиваційно-спонукального, процесуально-когнітивного та творчо-виконавського компонентів, а також розроблено їх критерії та показники. Виокремлено інноваційний аспект співацької підготовленості майбутніх учителів музики до продуктивної роботи зі школярами, визначено його сутність та зміст.

Ключові слова: співацька підготовленість, майбутні вчителі музики, компонентна структура, інновації, продуктивна робота.

The article describes the features of the definition diagnostuvalnoyi singers readiness of the future teachers of music. The structure appointed phenomenon consisting of motivational and incentive, procedural and cognitive and creative and performing components and developed their criteria and indicators. Integrated complex of interconnected structural components above combines all the traditional areas of academic excellence singers preparation, as the first phase of

readiness of the future teacher of music to practice on which is based the development of original, innovative, creative and improvisational abilities and made the formation of art teachers discipline the new formation. Thesis there is determined an innovative aspect singers readiness of future music teachers for productive work with students, defined its essence and content.

Keywords: *singers preparedness, future teachers of music piece structure, innovation, productive work.*

Оновлення національної традиційної системи музично-педагогічної освіти полягає перш за все у формуванні різнобічно розвиненої особистості майбутнього вчителя музики, здатного не лише демонструвати свої педагогічні здібності, а й презентувати прогресивний стиль педагогічної діяльності найвищого рівня та творчі здобутки своїх учнів відповідно до сучасних освітніх вимог. Ця думка підтверджується пакетом останніх освітніх документів, в яких зазначається, що життя в умовах сучасного стрімкого науково-технічного прогресу і масштабної інформативності вимагає радикальної модернізації освіти на всіх її щаблях.

Враховуючи гостру потребу суспільства у високоосвічених, науковоозброєних педагогічних кадрах, які здатні забезпечити прогресивне зростання галузі й виховання у молодого покоління активної життєтворчої мотивації навчання, відповідно до сучасних європейських вимог та на підставі результатів теоретико-методичного аналізу літератури з проблеми дослідження, нами була проведена діагностувальна робота з визначення рівня вокальної підготовленості студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів.

Для організації та проведення цієї роботи нами була визначена структура означеного феномена, що складається з таких компонентів: мотиваційно-спонукального, процесуально-пізнавального, творчо-виконавського. Взаємопов'язаний інтегрований комплекс вищезазначених структурних компонентів об'єднує в собі всі напрямки традиційних академічних знань співацької підготовки, як першої фази готовності майбутнього учителя музики до практичної діяльності, на основі якої базується розвиток оригінально-новаторських, творчо-імпрровізаційних здібностей і здійснюється формування учителів мистецьких дисциплін нової формації. Синтезуючою зв'язуючою комплексу структурних компонентів готовності даного напрямку є стимуляція розвитку креативних здібностей студентів-музикантів, актуалізація їх новаторських ідей в галузі музичної педагогіки.

Розглядаючи поняття «підготовленість до здійснення співацької діяльності відносно майбутніх учителів музики» ми спирались на трактування Н. Мойсеюк поняття «підготовленість до педагогічної праці», яка розуміється нею як: «наявність в учня широкого діапазону мотивів процесуального та результативного плану діяльності, суб'єктивних цілей діяльності; орієнтування у зовнішніх і внутрішніх (наявність знань, умінь, досвіду, здібностей тощо) умовах праці; здатність до самоактуалізації і самореалізації в діяльності; самоконтролю, самооцінки, самокорекції її процесу» [1, 633].

Ми вважаємо також, що підготовленість майбутніх учителів музики до співацької інноваційної діяльності буде якісною і перспективною, якщо її розглядати як інтегративний кінцевий результат однієї із важливих граней процесу моделювання інноваційної підготовки учителів даного напрямку. У свою чергу під інтегративним кінцевим результатом ми розуміємо накопичений за роки навчання у вищому навчальному закладі мистецької освіти багатоаспектний і багаторівневий інноваційний ресурс спеціальних знань, навичок, умінь, який може реалізовуватись майбутнім учителем музики у різних сферах музично-педагогічної діяльності: від синтезованих мистецьких знань на уроках музики до міждисциплінарно інтегруючих предметів, теорії, концепції, методи та методики, яких можна також екстраполювати або успішно адаптувати до нових умов навчання.

Відносно розроблених структурних компонентів підготовленості майбутніх учителів музики до співацької діяльності нами були також розроблені критерії і показники сформованості даного феномена. Здійснюючи констатувальну діагностику триєдиного комплексу структурних компонентів (з критеріями і показниками) та рівнями підготовленості майбутнього вчителя музики до співацької діяльності було визначено, що в основі мотиваційно-спонукального компоненту, визначено критерій (міра прояву спонукальних мотивів до співацької діяльності), який вимірювався такими показниками:

наявністю у студентів пізнавального інтересу до співацьких технологій в музичному мистецтві як засобу фахового самовдосконалення; мотиваційною цілеспрямованістю майбутніх учителів музики до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних співацьких методик; умінням студентів інноваційно проектувати співацьку діяльність з метою стимуляції творчої активності учнів.

В основі етимології слова «мотивація» закладено поняття мотив (від лат. *motus* – рух), що визначає спонукальну причину дій і поведінки людини, аргумент на користь якихось її вчинків, тобто ті причини, що примушують людину діяти певним чином. Рушійними мотивами, що можуть спонукати студентів до співацької діяльності визначено: самореалізація, пізнавальний інтерес, самоствердження; соціальні мотиви, ідентифікація з кращими зразками вокального мистецтва. Таким чином майбутній вчитель музики, який докладає багато зусиль до опанування сучасних інноваційних методів, прагне досягти високих результатів, щоб забезпечити досягнення фахової майстерності – має високий рівень мотивації до музично-педагогічного навчання.

Тому поняття «мотивація» розглядалось нами як сукупність стимулів (мотивів, потреб, ситуативних вчинків тощо), які, включаючи в роботу активність особистості, спонукають її до конкретних видів діяльності або поведінки. Притаманний людині пізнавальний мотив (стійке особистісне утворення, яке може проявлятися у різних обставинах і відрізнятися інтенсивністю або пасивністю) у психології розглядається як пізнавальний інтерес до змісту й процесу діяльності певного суб'єкта навчання (відносно нашої проблеми – інтерес майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності), прагнення до фахової самореалізація відносно сучасних освітніх вимог вищої школи в галузі музичної педагогіки. Інтерес до знань, допитливість і задоволення від самого процесу пізнання відносить його до групи провідних інтелектуально-спонукальних мотивів, оскільки у роботу пізнавальних процесів безпосередньо включаються такі психічні процеси як: увага, сприймання, мислення, пам'ять тощо. До навчання певного суб'єкта освіти (особливо вчителя музики, який одночасно має бути : вчителем-предметником, музикантом-виконавцем, керівником дитячого вокально-хорового ансамблю, хормейстером, тощо) спонукає не один мотив, а декілька взаємопов'язаних і взаємодіючих мотивів різної властивості, які визначають, що активність навчання певній спеціальності зокрема – учителя музики забезпечує його «полімотивований характер» (Н. Мойсеюк) [1, 217].

У різних видах музичної діяльності важливу роль відграють ситуативні фактори (вплив різних людей – викладачів-музикантів різних професій; попередній фаховий досвід; специфіка самої діяльності майбутнього вчителя музики й відповідна його поведінка у різних педагогічних ситуаціях (навчальних, особливості ансамблевого виконання музичних творів концертних, практичної роботи в школі тощо). Тому актуальність та інтенсивність мотивації залежить від ситуативних її детермінант, тобто визначальної причинності, що зумовлює стимуляцію певних дій особистості. Поняття «спонукальний» уособлює в собі стимулюючі фактори, що дають поштовх активізації певної діяльності (відносно нашої проблеми – стимуляції мистецької інноваційної діяльності), викликають заохочення, зацікавленість, захопленість, можуть становити головну мету життєдіяльності людини.

Процесуально-когнітивний компонент, в основі якого був покладений критерій (ступінь особистої потреби майбутнього вчителя музики в опануванні співацькими інноваційними методами і формами музичної роботи), вимірювався такими показниками: рівнем обізнаності майбутнього вчителя музики у сфері мистецьких співацьких технологій; орієнтація студентів в актуальних вокальних музично-педагогічних знаннях; уміння використовувати набутий співацько-інноваційний досвід у різних формах музично-педагогічної діяльності. Включаючи в структуру підготовленості майбутнього вчителя музики до співацької діяльності процесуально-когнітивний компонент нас цікавив: рівень накопичених знань музично-педагогічного новаторства і передового співацького досвіду студентів ВНЗ музично-педагогічного профілю, обізнаність їх у сфері інноваційних форм і методів музичної освіти, інформованість і орієнтація в наукових проблемах даного напрямку, оволодіння знаннями психолого-педагогічних закономірностей індивідуального музично-

творчого співацького розвитку школярів, опанування теорією і практикою музично-педагогічної діяльності.

У зміст процесуально-когнітивного компонентами вкладаємо розвиток навичок у студентів-музикантів використовувати отримані в процесі інноваційного мистецького навчання у ВНЗ знання, уміння, навички; вміти диференціювати і систематизувати різні види інформаційних повідомлень; вибирати і використовувати в практиці найбільш потрібні й необхідні для музично-педагогічної діяльності. Як відомо пізнавальний процес тісно пов'язаний з когнітивною психологією – науковою галуззю, що досліджує всі психічні процеси, які опосередковані пізнавальними (когнітивними) факторами. Дослідники когнітивної психології експериментували в різних напрямках: у рамках культурно-історичної концепції розвитку вищих психічних функцій Л.Виготський досліджував проблеми суспільно-історичної детермінації психіки людини; діяльнісному підходу дослідження свідомості й психіки присвячені роботи О. Леонтьєва, О. Лурія та ін.; засновник Женевської школи генетичної психології швейцарський психолог Ж. Піаже, відкрив ряд особливостей дитячих уявлень про оточуючий світ, в основі якої лежить певна розумова позиція дитини (егоцентризм) та багато інших досліджень. Основним методом когнітивної психології був визначений інформаційний підхід, в рамках якого нами розроблялись моделі й мікроструктури: сприймання й розуміння змісту технологій, розпізнавання музичних образів, увага, пам'ять, уява, мова, психологія розвитку, мислення, інтелектуальні здібності [141, 261]. Отже, засвоєння змісту співацьких інноваційних технологій, спрямоване на свідоме і довгострокове оволодіння комплексом знань даного напрямку та різними способами виконання музично-педагогічних дій. Чим вищий рівень осмислення і засвоєння цих знань тим вище рівень готовності майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності.

Творчо-виконавський компонент сприяв визначенню виконавського рівня навичок та вмінь диференціації співацького досвіду студентів відповідно до можливостей контингенту певного класу з метою формування в учнів ціннісних художніх орієнтацій засобами музичного мистецтва. В основу цього компоненту був покладений критерій (міра здатності студента до творчої модифікації співацьких інновацій), який вимірювався такими показниками: наявність у студентів критичного ставлення до використання в практиці співацьких інновацій; прояв у них мистецько-педагогічного новаторства відповідно до контингенту школярів; схильність до творчо-імпровізаційних винаходів (завдань, ігор, виховних заходів), впровадження власних новаторських засобів на уроках музики. Цей компонент передбачає використання сукупності навчальних дій в напрямку співацької інноваційної діяльності, метою досягнення якісного результату. Друга частина назви компоненту “виконавський” передбачає практичне застосування різних інноваційних та власних новаторських засобів на уроках музики і демонструє рівень співацької виконавської майстерності даного напрямку підготовки студентів-музикантів.

Творчо-виконавський компонент розглядався нами як сукупність взаємоузгоджених і взаємопов'язаних навчально-інноваційних дій, спрямованих на розв'язання навчальних завдань і досягнення кінцевої фахової мети – опанування вокальною майстерністю майбутнього вчителя музики. У процесі діагностувальної роботи цей компонент допомагав визначати творчо-виконавський рівень умінь диференціації співацького досвіду відповідно до можливостей контингенту певного класу з метою формування в учнів засобами музичного мистецтва ціннісних художніх орієнтацій. Творчо-виконавський компонент включав також уміння музично-пізнавальної діяльності (перцептивного розрізнення музичних звучань як символів певних національних й історичних культур (О. Рудницька) [2], аналізу та розуміння об'єктивного музичного тексту (В. Медушевський), його порівняння із різними явищами художньої культури та особистим досвідом студента, уміння оцінювати музичні твори з їх художньо-естетичної вартості; вміти використовувати набуті знання на практиці; здатність упроваджувати у власну педагогічну діяльність новаторські засоби; схильність на новому рівні спілкуватися із школярами різного віку та розвивати їх комунікативно-мистецькі навички; оригінальність творчо-імпровізаційної мистецької діяльності; здатність до новаторських пошуків у організації різних видів діяльності на уроках музики, тощо.

Відповідно до вищезазначених компонентів, критеріїв та показників підготовленості майбутніх учителів музики до співацької інноваційної діяльності були розроблені рівні її сформованості, в яких перш за враховувалась базова – до вузівська музично-педагогічна підготовка студентів (музично-педагогічні училища, музично-педагогічні коледжі, музичні училища, семирічні музичні школи тощо). У процесі діагностувальної роботи ми використовували анкетування (студентів і вчителів), експрес-інтерв'ю учителів музики, керівників гуртків музично-естетичного циклу; обробляли результати анкетування учнів загальноосвітніх шкіл та їх батьків, а також проводили тестування студентів-музикантів. Також нами були розроблені опитувальники: «Чому я хочу стати вчителем музики?», «Моє відношення до спільної співацької діяльності» тощо. У процесі констатувального експерименту ми використовували «Тест на мотиваційне забезпечення готовності майбутнього вчителя музики до співацької діяльності», авторську модифікацію «Тесту на виявлення рівня сформованості вольових якостей особистості» та ін.

У висновках доцільно зазначити, що діагностувальна робота з визначення рівня співацької підготовленості студентів до продуктивної діяльності зі школярами дає змогу визначити специфічність співацької інноваційної підготовки майбутніх учителів музики, яка включає великий комплекс теоретичних і практичних знань, навичок, умінь з багатьох музично-педагогічних, музично-психологічних, музично-виконавських предметів, наявність у студентів вокальних здібностей і навичок самостійного наукового пізнання об'єктів музичної культури різних жанрів і стилів, сформованості власної прогресивної позиції вчителя-новатора в галузі музичного мистецтва.

Література

1. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посібник / Н.Є. Мойсеюк. – К.: ВПАТ «КДНК», 2001. – 608 с.
2. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька / О.П. Рудницька. – К., 2002. – 270 с.

УДК 378.637:016

Сунь Лінян

МЕТОДИКА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОГО НАВЧАННЯ

Стаття розкриває методичні основи самовдосконалення майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання. Розкриті характерні особливості підготовки студентів до співацької діяльності. Виокремлені суб'єктивні та об'єктивні фактори вокального мистецтва, розглянута їх взаємодія.

Ключові слова: самовдосконалення, вокальне мистецтво, взаємодія, суб'єктивні й об'єктивні фактори, студенти інститутів мистецтв.

The article reveals the self-methodical bases of future music teachers in the process of professional training. The central figure in this system appears highly qualified teacher of the new generation, which has a high level of culture and education. Disclosed characteristics prepare students for singers activity. Creativity in singing is joined in two concepts - a singer and a man with a decorated socio-cultural environment and skills, creative thinking and a sense of beauty. This creates a kind of symbiosis interpretative features of every executable work, the specific interpretation of music every creative person. Singling out the subjective and objective factors of vocal art, considered their interaction. The objective factors are poetic and musical material. This material is within his artistic identity, the singer makes a significant emotional and experiencing the fact of his own biography – and this is a subjective factor. In preparing future teachers of music for the singers need to educate him and skills of interpretation of musical composition, image creation, emotional state.